

Leena Janhunen
Erikoislääkäri
leena@janhuset.net

KUKA OLI EERO TURPEINEN?

Suomen anestesiologia lähti kehittymään kahden pioneerin, Eero Turpeisen ja Lauri Aron, toimesta. Suunnilleen samanikäisiä kun olivat, suunnilleen samaan aikaan he kiinnostuivat uudesta erikoisalasta.

Kaisaniemen apteekissa hääri kouluajan jälkeeseen nuorukainen ”paikkoja nuuskimassa ja pulloja haistelemassa”, kuten hän itse sanoi. Tämä nuorukainen oli Eero Turpeinen ja kyseessä oli hänen isänsä omistama apteekki. Valmistuttuaan ylioppilaaksi vuonna 1930 Turpeinen valitsi opiskeluaikanaan farmakologiaa hyödyntävän lääketieteen. Opiskeluajanaan hän teki koe-eläintöitä Puolustusvoimien kemiallisen koelaitoksen laboratoriossa tutkien kaasupitoisuuksia.

Kirurgia kiinnosti Eero Turpeista, niinpä hän lääkäriksi valmistuttuaan lähti, niinkuin siihen aikaan monella oli tapana, Viipurin lääninsairaalaan ”volontääriksi”. Volontääri oli vapaaehtoinen työntekijä, joka ilman palkkaa osallistui kirurgiryhmän töihin. Siinä sai hyvän käsityksen kirurgiasta sekä loi hyviä suhteita vanhempiin kollegoihin tulevaa viranhakua ajatellen. Talvi- ja jatkosota vuosina 1939-1944 sotkivat Turpeisen suunnitelmia, mutta väitöskirjatyönsä hän onnistui saamaan valmiiksi vuonna 1944.

Suomessa anestesioiden olivat tähän aikaan lähinnä etterianestesoita, mutta tietoa uudesta erikoisalasta kulkeutui Suomeen. Tästä Turpeinen kiinnostui ja erikoistuttuaan ensin ”varmuuden vuoksi” kirurgiaan hän sai erikoislääkärin oikeudet vuonna 1945 ja alkoi miettiä, miten tästä mentäisiin eteenpäin. Kun sota oli nyt loppunut, lähti hän ulkomaille anestesiaoppiin. Ruotsissa Turpeinen oli välirauhan aikana jo ollut; nyt määränpäänä olivat Englanti ja USA, kolmen kuukauden jakso kummassakin.

Eero Turpeisella oli kova urakka edessään hänen palattuaan kotimaahan. Maassamme ei ollut yhtään anestesia-erikoislääkärin virkaa ja kirurgien näkemys oli, että anestesia voidaan antaa ja hoitaa

kirurgin työn ohessa. Pitkätkään neuvottelut eivät johtaneet myönteiseen tulokseen. ”Erikoisoidut anestesiologiaan kirurgian suppeana erikoisalana” Turpeinen tosin sai vuonna 1948, mutta dosentuuria ei. Anestesia-erikoislääkärin virkaa ei myöskään suostuttu perustamaan Kirurgiseen sairaalaan. Tästä Turpeinen sisuuntui. Hänen halunsa akateemiseen urakehitykseen hiipui ja hän lähti Kirurgisesta sairaalasta palaamatta sen koommin sen tai Helsingin yliopistollisen keskussairaalan leipiin.

Helsingin ensimmäinen anestesia-erikoislääkärin virka perustettiin tammikuussa 1950 Marian sairaalaan, ja sinne Eero Turpeinen siirtyi. Tästä alkoi alan organisointi ja kehitys. Resursseja oli sodanjälkeisenä aikana niukasti, välineistöä ja anestesia-laitteita oli vaikea saada, henkilöautoista puhumattakaan. Tuttu näky Helsingissä olikin Turpeinen liikkumassa polkupyörällä Marian, Mehiläisen ja Tilkan sairaalan väliä. Pyörän tarakalla oli anestesia-erikoislääkärin kahvipöytä. Kun anestesia-erikoislääkärin virka perustettiin, Turpeisella oli peltinen Maxwell-kahvipurkki, jonka sisällä oli sopivan paksuisia ja pituisia kummiputkia käyristymässä, jotta niitä voitiin käyttää intubaatioputkina. Oman anestesia-erikoislääkärin Turpeinen kehitti yhteistyössä Christian Nissenin kanssa. Näitä Turcos-nimisiä laitteita valmistettiin yhteensä 30 kappaletta, joista yksi on Helsingin yliopistomuseossa.

Eero Turpeisen merkittävä panos Suomen kehittyvälle anestesiologialle oli kontaktien luominen ja yhdistystoiminta. Kansainvälisissä kongresseissa käymistä hän piti tärkeänä, niissä hän solmi yhteyksiä eri maiden anestesiologiin ja sai tuoretta tietoa nopeasti kehittyvästä erikoisalasta. Kun pohjoismaainen kirurgikongressi

pidettiin Helsingissä vuonna 1949, hän kutsui muiden pohjoismaiden mukana olleita anesteologioita kotiinsa kokoukseen, missä lausuttiin syntysanat pohjoismaiselle anesthesiologiyhdistykselle. NAF, Nordisk Anestesiologisk Förening, perustettiin seuraavana kesänä 1950 Oslossa ensimmäisen pohjoismaisen anesthesiologikongressin yhteydessä. Turpeinen oli NAF:n hallituksen jäsen vuosina 1950–60, puheenjohtaja 1954–56 ja kunniajäsen vuodesta 1972.

Eero Turpeinen ja hänen Kati-vaimonsa olivat hyvin vieraanvaraisia ja kielitaitoisia, heidän kotinsa oli avoin lukuisille kotimaisille ja ulkomaisille kollegoille. Siellä perustettiin myös oma yhdistyksemme Suomen anesthesiologiyhdistys eli SAY 22.11.1952. Läsna oli neljä päätoimista anestesialääkärin viranhaltijaa: Mirja Tappura (Eerola) SPR:n sairaalasta, Jorma Airaksinen Lahden kunnallissairaalasta, Päiviö Savolainen Marian sairaalasta sekä Eero itse. ”Très facient collegium”, hän lausui, ja näin yhdistys sai alkunsa. Eero Turpeinen toimi sen puheenjohtajana vuosina 1952–1956. Perustamiskokouksen pöytäkirjan mukaan ”kokous päättyi vapaaseen seurusteluun rouva Turpeisen tarjoaman kahvin ääressä”.

Eero Turpeinen järjesti Suomeen myös pohjoismaisen anesthesiologikongressin kesällä 1956, vaikka Suomessa oli tällöin alle 20 anestesialääkärää. Innostavana esimerkkinä Eero Turpeinen sai kaikki mukaan, kongressi onnistui hyvin ja yhteyksiä luotiin moniin maihin. Turpeisen miellyttävä esiintyminen ja kohtelias puhetapa herättivät arvovaltaa, jota uuden erikoisalalan käynnistäjä tarvitsi tullakseen kuulluksi.

Akateemisen anesthesiologian kehittäminen jäi Lauri Aron tehtäväksi, mikä onkin sitten ihan toinen juttu. ■

Eero Olavi Turpeinen (7.4.1912–12.3.2004)